

1662 metų Papilės miestelio bei valsčiaus inventorius*

*Tekstą iš senosios lenkų kalbos į lietuvių kalbą išvertė
ir įvadą parašė Rita Regina Trimonienė*

Šiaulių universitetas

2004 m. „Versmės“ leidyklos išleistoje „Papilės“ monografijos pirmojoje dalyje buvo paskelbtas 1637 m. Papilės miestelio ir valsčiaus inventorius senąja lenkų kalba bei jo vertimas į lietuvių kalbą. Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomi du 1637¹ ir 1662² metų Papilės valsčiaus inventoriai. Abu inventoriai yra įrašyti tarp kitų tuo pačiu metu sudarytų Žemaičių vyskupo stalo valdų aprašų. Tai originalūs, puikiai išsilaikę dokumentai. 1637 ir 1662 m. Papilės inventoriai šiuo metu yra patys ankstyviausi istoriniai šaltiniai, kurie atspindi miestelio ir valsčiaus istoriją. Todėl antrojoje monografijos dalyje nuspręsta publikuoti ir antrašį – 1662 m. inventorių. Tiesa, šį kartą skelbiamas tik lietuviškas vertimas, be teksto senąja lenkų kalba.

1637 metų inventoriaus sudarymas buvo susijęs su Papilės dvarė vykdoma Valakų reforma, kurios metu visos žemės buvo inventorizuotos ir perskirstytos, vyskupo dvaras iškeltas į kitą vietą, nuspręsta miestelyje įkurti mokyklą.

1662 metų inventorius sudarytas po praūžusių kataklizmų. 1654 m. pradėjusi karą prieš Abiejų Tautų Respubliką, Rusija iki 1655 m. užgrobė rytinę LDK dalį. Tuo tarpu Žemaitija tais pačiais metais atsidūrė švedų kariuomenės rankose. Nepaisydami Kėdainių unijos, švedai pradėjo šeiminkauti užimtose teritorijose: pavietuose rinko didžiulius mokesčius, nesiskaitė su vietos bajorija. 1657–1658 m. visą Lietuvą nusiaubė maras. Miestai, miesteliai ir kaimai ištuštėjo, sumenko šalies ūkinis gyvenimas. Karo ir maro epidemijos pasekmės Žemaitijoje – tai nuo trečdalis iki pusės sumažėjęs gyventojų skaičius³. Išlikę gyvi miestelių ir kaimų gyventojai lengvatinėmis sąlygomis (reikėjo mokėti tik činšą) gaudavo įdirbti bešeimininkius žemės plotus. 1662 metų Žemaičių vyskupo valdų inventoriai rodo, kad mokestis už tuščią žemę sudarė 16,5% viso činšo sumos. Valstiečių priimtine žemė sudarė 60% visos žemės. Įdomu, kad činšo norma Papilėje, kaip ir keliose kitose vyskupo valdose, liko ta pati, kaip ir 1637 m.: 4–6 kapos už valaką dirbamos žemės⁴. Inventoriai rodo, kad išmirusių gyventojų sodybose kūrėsi naujakuriai.

Papilės miestelyje 1637–1662 m. gyventojų skaičius sumažėjo nežymiai, tačiau tai tik atsikėlusiu naujakurių dėka. Iš senųjų gyventojų galima paminėti tik Rimkaičius, Albertaičius (greičiausiai Mataušo Alberto palikuonis), Adomaičius, Jakaitį. Matas Liumpaitis ir Grigalius Liumpa, Kristupas Meižys, Petras Mikutaitis greičiausiai atsikėlė iš aplinkinių kaimų. Tačiau net ir atsikėlus į miestelį naujakuriams, kai kurie sklypai išliko tušti. Miestelyje nebevyko turgų (išskyrus tomis dienomis, kai at-

* Straipsnis aprobuotas serijos „Lietuvos valsčiai“ Mokslo darbų komisijos. Leidyklai įteiktas 2005 10 10.

¹ LNMMB RS, f. 93, s.v. 2019, l. 420–466.

² LNMMB RS, f. 93, s.v. 2019, l. 217–247.

³ Błaszczak G. *Żmudz w XVII i XVIII wieku. Zaludnienie i struktura społeczna*, Poznań, 1985, s. 40; Truska L. Demografiniai ir ekonominiai 1657–1658 bei 1708–1711 m. maro padariniai Žemaičių vyskupo valdose, *MADA, Istorija*, 1983, t. 23, p. 16.

⁴ Truska L. Demografiniai..., p. 17.

veždavo druska), sumažėjo karčemų kiekis: tik 12 sklypų (vietoj 1637 m. 28) mokėjo karčempinigus. Sumenkusį Papilės miestelio ūkinį gyvenimą atspindi ir 1662 m. surinkti mokesčiai, kurie, palyginti su 1637 m., sumažėjo beveik ketvirtadaliu.

Aplinkiniuose kaimuose gyventojų skaičius sumažėjo dar labiau. Ypač ištuštėjo Šilų, Skabeikių, Griežių, Rimšių kaimai. Visgi čišo 1662 m. surinkta tik ketvirtadaliu mažiau negu 1637 m.

Nors miestelis ir valsčius buvo nukentėję nuo karo bei maro epidemijos, tačiau bažnyčia sugebėjo išlaikyti mokytoją Andrių Petelčį, vadinamą bakalauru.

1662 metų inventoriaus lietuviškas tekstas parengtas laikantis tų pačių taisyklių kaip ir 1637 m. inventoriaus publikacijoje. Nežinomi terminai (pvz., solianka) skaitytojams paaiškinami išnašoje. Kalbą stengtasi šiek tiek priartinti prie dabartinės. Originalo tekste gana taisyklingai užrašyti lietuviški vietovardžiai ir asmenvardžiai. Nežinomas raštininkas sulenkino tik vardus, o pavardės užrašytos palyginti taisyklingai, tik, žinoma, lenkiškomis raidėmis. Todėl šiame tekste sulietuvinamas tik vardas, o pavardė pateikiama tokia, kokia ji yra originale, tik vadovaujantis lietuviška ortografija. Pavyzdžiui, *Jan Permanaitys* – Jonas Permanaitis, *Krzysztoph Sodaitys* – Kristupas Sodaitis.

Originalo tekste buvę skliausteliai palikti, jie žymimi paprastaisiais. Laužtiniai skliausteliai vartojami teksto papildymams įrašyti.

Rankraštyje esančios lentelės sutvarkytos, suvienodintos, kur yra būtina, užrašytos antraštės, išmesti pasikartojantys žodeliai, kartais prirašyti būtinesni nesantys ir kt.

Už šio teksto dalykinį redagavimą ir vertingus patarimus dėkoju kalbininkui Albinui Masaičiui.

Vertimas

/217/ Papilės miestelis

Jonas Permanaitis su Matu Rimkaičiu turi du 40 rykščių¹ sklypus.

Už bažnyčios – 3/4 margo².

Gerždiniuose – 2/3 margo.

Traidžių pusėn – 1 marga.

Prie Pašalpos – 1 marga.

Prie Piliakalnio – 5/6 margo.

Už Ventos – 2 2/3 margo.

Už visa tai moka 1 kapa, 42 grašius ir 4 pinigėlius.

Jeigu darys alų, karčempinigių abu atskirai turės mokėti kaip ir kiti.

Kristupas Meižys turi 1 sklypą.

Sklypas yra 24 rykščių dydžio.

Daržas – 20 rykščių.

Gerždiniuose turi 1/2 margo.

Prie Piliakalnio – 2/3 margo.

Už Ventos – 2 1/2 margo.

¹ *Rykštė, arba kartis* (lenk. *pręt*), LDK išplito nuo XVI a. antrosios pusės, vykdant Valakų reformą. Pagal metrinę sistemą ilgis prilygo 4,87 m, o kaip žemės plotas – 23,742 kv. metrams.

² *Margas* – žemės matas, LDK išplitęs nuo Valakų reformos. Jo dydis buvo 0,71 ha.

Už tą sklypą ir žemę reikėtų mokėti 1 kapą ir 14 grašių, bet kadangi Meižys čia apsigyveno šių metų pavasarį ir visai nesėjo, nuo mokesčio jis atleistas. Petras Mikutaitis ir Strutelis, užsėję visą šį sklypą, ir turintys už Ventos sklypus, privalo sumokėti 24 lietuviškuosius (toliau – liet.) grašius.

Papilės kunigas komendantas užsodino daržą.

/218/ Kazimieras Tomašaitis turi 1 sklypą.

Sklypas yra 22 rykščių dydžio.

Už bažnyčios turi 1 1/2 margo.

Gerždiniuose – 1/3 margo.

Traidžių pusėn – 1 margą.

Prie Piliakalnio – 4 2/3 margo.

Už Ventos – 2 1/2 margo.

Už viską moka 2 kapas ir 8 grašius

Jei pats gamins alų, mokės karčempinigus.

Mykolas Jurgaitis turi 1 sklypą.

Sklypas yra 21 rykštės dydžio.

Už bažnyčios turi 2 1/6 margo.

Gerždiniuose – 2/3 margo.

Traidžių pusėn – 1 1/3 margo.

Už Ventos – 2 2/3 margo.

Jeigu darytų alų, turėtų mokėti 43 grašius, o dabar, be karčempinigių, turi mokėti 1 kapą ir 57 grašius činšo. Tas pats Mykolas Jurgaitis prie Piliakalnio turi kažkokių priedų, už kuriuos mokėjimą iki žemių išmatavimo atidėjau.

Bekeriškių 1 sklypas yra tuščias.

Sklypas yra 20 rykščių.

Už bažnyčios – 3/4 margo.

Gerždiniuose – 2/3 margo.

Traidžių pusėn – 3/4 margo.

Prie Pašalpos – 1 5/6 margo.

/219/ Dvaro valakuose – 1 1/2 margo.

Prie Piliakalnio – 2/3 margo.

Už Ventos – 2 2/3 margo.

Už viską reikėtų mokėti 1 kapą ir 40 grašių, bet tik pusę to tuščio sklypo kunigas rugiais užsėjo, o prie Pašalpos grikliais užsėjo Jurgis Rimkaitis. Jis turi mokėti 10 liet. grašių. Mykolas Jurgaitis užsėjo dvaro valakuose, turi mokėti 24 grašius. Už tas žemes priskaičiuota 34 liet. grašiai.

Matiašas Jokaitis turi 1 sklypą.

Sklypas yra 22 rykščių dydžio.

Daržas yra 5 rykščių dydžio.

Už bažnyčios – 3/4 margo.

Gerždiniuose – 2/3 margo.

Traidžių pusėn – 3/4 margo.

Prie Pašalpos – 1 marga.

Prie Piliakalnio – 1 marga.

Skeibiuose – 2 2/3 margo.

Už viską reikėtų mokėti 1 kapą ir 30 grašių, bet kadangi sklypą tik ką užsėjo, tai šiais metais turi mokėti 27 liet. grašius.

Nekvežiškių yra 1 tuščias sklypas.

Sklypas yra 16 rykščių dydžio.

Daržas yra 9 rykščių dydžio.

Gerždiniuose – 1/2 margo.

/220/ Prie Pašalpos – 5/6 margo.

Prie Piliakalnio – 5/6 margo.

Traidžių pusėn – 1 marga.

Už viską reikėtų mokėti 52 kapas ir 4 grašius činšo, bet viskas buvo neužsėta, tuščia, išskyrus margą prie Pašalpos, kuri avižomis ir rugiais užsėjo Petras Mikutavičius. Jis turi mokėti 24 liet. grašius.

Matis Liumpaitis turi 1 1/2 sklypo.

Sklypas yra 30 rykščių dydžio.

Daržas yra 10 rykščių dydžio.

Už bažnyčios – 2 2/3 margo.

Gerždiniuose – 1 1/2 margo.

Traidžių pusėn – 1 marga.

Prie Piliakalnio – 2 1/6 margo.

Skeibiuose – 2 1/2 margo.

Karčempinigių – 48 grašius.

Už viską moka 3 kapas, 5 grašius ir 2 pinigėlius.

Kristupas Balsys šiais metais turi 1 laisvą sklypą.

Sklypas yra 20 rykščių dydžio.

Daržas yra 5 rykščių dydžio.

Už bažnyčios – 3/4 margo.

Gerždiniuose – 2/3 margo.

Traidžiuose – 1 1/6 margo.

Pašalpoje – 1 marga.

Skeibiuose – 2 2/3 margo.

/221/ Už viską reikėtų mokėti 1 kapą, 26 grašius ir 4 pinigėlius činšo, bet kadangi naujai apsigyveno, tai pono seniūno [Žemaitijos] leidimu atleistas nuo visų prievolių iki 1665 metų. Tačiau ant to jo margo prie Pašalpos bakalauras rugius sėjo. Už tai jis turi mokėti dvidešimt liet. grašių.

Matas Rimkaitis turi 1 sklypą.

Sklypas yra 20 rykščių dydžio.

Daržas yra 9 rykščių dydžio.

Traidžių pusėn – 1 1/9 margo.

Prie Pašalpos – 2 1/3 margo.

Dvaro valakuose – 1 marga.

Už viską reikėtų [mokėti] – 1 kapą ir 30 grašių činšo, bet bakalauras užsėjo tik sklypą bei daržą, todėl turi mokėti pusę kapos. Prie Pašalpos gabalą grikiais ir linais užsėjo Melchioras Rimkaitis. Jis turi mokėti 10 liet. grašių. Reikėtų [mokėti] 40 grašių činšo.

Kazimieras Adamaitis turi 1 priimtini³ sklypą.

Sklypas yra 20 rykščių dydžio.

Moka 20 grašių.

Jonas Albertaitis turi 1 priimtini sklypą.

Sklypas yra 22 rykščių dydžio.

Moka 22 grašius.

Petras Mikutaitis turi 1 priimtini sklypą.

Sklypas yra 18 rykščių dydžio.

Moka 18 grašių.

/222/ Andrius Petelčis – bakalauras.

Sklypas yra 18 rykščių dydžio.

Turi 1 1/2 sklypo.

Už bažnyčios – 5/6 margo.

Gerždiniuose – 1 marga.

Prie Pašalpos – 5/6 margo.

Prie Piliakalnio – 1 marga.

Skeibiuose – 2 1/2 margo.

Už viską, be kitų prievolių, kaip bažnyčios tarnas činšo turi mokėti tik 1 kapą, 54 grašius ir 4 pinigėlius.

Jonas Šlabštikaitis turi 1 laisvą sklypą.

Sklypas yra 28 rykščių.

Už bažnyčios – 2 margus.

Gerždiniuose – 1 1/2 margo.

Traidžiuose – 1 5/6 margo.

Pašalpoje – 1 5/6 margo.

Dvaro lauke – 1 marga.

Skeibiuose – 2 1/2 margo.

Už viską reikėtų mokėti 2 kapos, 23 grašius ir 6 pinigėlius, bet kadangi tik dabar tą naują sklypą ir žemę paėmė bei turi statytis, pono seniūno raštu nuo činšo yra atleistas iki 1663 metų. Tada činšą ir kitas prievoles turės mokėti; tačiau kadangi Gerždiniuose Kazimieras Adamaitis jo margus užsėjo rugiais, jis turi mokėti 24 liet. grašius.

³ *Priimtini sklypas* – valstiečiui naujai (dažniausiai laikinai) duota įdirbti žemė.

Kristupas Meižys turi 1 tuščią sklypą.
 Sklypas yra 28 rykščių dydžio.
 Reikėtų [mokėti] 28 grašius činšo, bet pusė to sklypo buvo tuščia, o kitą pusę kunigas komendantas užsėjo.

Marekas Joskis turi 1 sklypą.
 Sklypas yra 17 rykščių dydžio.
 Daržas yra 1 1/2 rykštės dydžio.
 Už bažnyčios – 3/4 margo.
 Gerždiniuose – 2/3 margo.
 Traidžiuose – 1 1/2 margo.
 Prie Piliakalnio – 1 margą.
 Skeibiuose – 2 1/2 margo.
 Karčempinigių turi mokėti 48 grašius.
 Iš viso moka 2 kapas, 8 grašius ir 4 pinigėlius.

Magdalena Jodaitienė turi 1 sklypą.
 Sklypas yra 19 rykščių dydžio.
 Dvaro valakuose turi 1 margą.
 Prie Piliakalnio – 5/6 margo.
 Už viską reikėtų mokėti 1 kapą ir 5 grašius činšo, bet kadangi žemė buvo tuščia, o joje užsodino sklypą, turi mokėti 19 liet. grašių.

Jonas Albertaitis turi 1 sklypą.
 Sklypas yra 26 rykščių dydžio.
 Daržas yra 11 1/2 rykštės dydžio.
 /224/ Už bažnyčios – 3 5/6 margo.
 Gerždiniuose – 1 1/2 margo.
 Traidžiuose – 2 1/3 margo.
 Prie Pašalpos – 1 margą.
 Prie Piliakalnio – 1 1/2 margo.
 Skeibiuose – 2 2/3 margo.
 Dvaro lauke – 1 margą.
 Karčempinigių turi mokėti 1 kapą.
 Už viską moka 4 kapas ir 22 grašius činšo.

Galiniškis (kitas) Jonas Etmontaitis turi 1 1/2 tuščio sklypo.
 Gerždiniuose – 1 margą.
 Pašalpoje – 1 2/3 margo.
 Dvaro valakuose – 1 margą.
 Skeibiuose – 2 1/2 margo.
 Sklypas yra 30 rykščių dydžio.
 Už viską reikėtų mokėti 1 kapą ir 54 grašius činšo, bet šiais metais [žemė] buvo tuščia, išskyrus sklypą, kurį užsėjo bakalauras. Jis turi mokėti 20 liet. grašių.

Tomašas Zaleskis turi 1 tuščią sklypą.

Sklypas yra 20 rykščių dydžio.

Daržas yra 12 rykščių dydžio.

Už bažnyčios – 1 1/4 margo.

Gerždiniuose – 1 margą.

/225/ Traidžiuose – 5/6 margo.

Prie Pašalpos – 1/2 margo.

Dvaro valakuose – 1 margą.

Prie Piliakalnio – 1 1/3 margo.

Skeibiuose – 2 1/2 margo.

Už viską turėtų mokėti 1 kapą ir 58 grašius, bet kadangi žemė buvo tuščia, tik prie Pašalpos užsėjo gabalą vasarojumi ir linais, tai šiais metais Petras Mikutaitis turi mokėti 12 liet. grašių.

Grigalius Liumpa turi 1 sklypą.

Sklypas yra 17 1/2 rykštės dydžio.

Daržas yra 11 rykščių dydžio.

Už bažnyčios – 3/4 margo.

Gerždiniuose – 2/3 margo.

Traidžiuose – 1 margą.

Pašalpoje – 1/2 margo.

Piliakalnyje – 3/4 margo.

Skeibiuose – 2 2/3 margo.

Už viską reikėtų mokėti 1 kapą ir 26 grašius, bet kadangi Skeibiuose ir Piliakalnyje nesėjo, turi mokėti 1 kapą.

Augustinaitienė Lakštikaitienė turi 1/2 sklypo.

Sklypas yra 9 1/2 rykštės dydžio.

Gerždiniuose – 1/3 margo.

Traidžiuose – 1/2 margo.

Pašalpoje – 1/4 margo.

/226/ Piliakalnyje – 1/2 margo.

Skeibiuose – 1 1/4 margo.

Už viską reikėtų mokėti 56 grašius, bet turi mokėti tik 30 liet. grašių už sklypus Traidžiuose ir Pašalpoje, kuriuos užsodino.

Jurgis Jacaitis tik šiais metais priėmė 1/2 sklypo.

Sklypas yra 9 1/2 rykštės dydžio.

Daržas yra 6 rykščių dydžio.

Už bažnyčios – 3/4 margo.

Gerždiniuose – 1/3 margo.

Traidžiuose – 1/2 margo.

Pašalpoje – 1/4 margo.

Dvaro lauke – 1 margą.

Prie Piliakalnio – 1/2 margo.

Skeibiuose – 1 1/4 margo.

Už viską reikėtų mokėti 1 kapą be dviejų grašių, bet kadangi tik kelis gabalus užsėjo, o kiti yra tušti, turi mokėti 30 grašių.

Jurgis Rimkaitis turi 1 sklypą.

Sklypas yra 21 rykštės dydžio.

Daržas yra 9 rykščių dydžio.

Už bažnyčios – 2 1/2 margo.

Gerždiniuose – 1 1/3 margo.

/227/ Dvaro lauke – 1 marga.

Piliakalnyje – 1 marga.

Skeibiuose – 2 1/2 margo.

Karčempinigių turi mokėti 48 grašius. Už viską moka 3 kapas ir 21 grašį.

Petras Mikutaitis turi 1/2 sklypo.

Sklypas yra 9 1/2 rykštės dydžio.

Už bažnyčios – 1 1/2 margo.

Gerždiniuose – 1 1/3 margo.

Traidžiuose – 1 1/9 margo.

Prie Pašalpos – 2 margus.

Piliakalnyje – 5/6 margo.

Karčempinigių turi mokėti 48 grašius.

Tas pats P. Mikutaitis prie Piliakalnio turi nemažai kirtimų, kuriuos kaip priedus sau prisiskyrė. Mokesčiai atidėti iki žemių išmatavimo. O dabar turi mokėti 2 kapas ir 16 grašių bei atskirai už pusę Rimkaičio sklypo, iš kurio perėmė 9 1/2 rykštės, turi mokėti 9 1/2 grašio. Už viską turi mokėti 2 kapas ir 25 1/2 grašių.

Naujokas Tomašas Pažardis turi 1 laisvą sklypą.

Sklypas yra 18 1/2 rykštės dydžio.

Daržas yra 9 rykščių dydžio.

Už bažnyčios – 2 2/3 margo.

Gerždiniuose – 3 margus.

Traidžiuose – 1 marga.

/228/ Pašalpoje – 1 1/2 margo.

Dvaro lauke – 1 1/2 margo.

Piliakalnyje – 3/4 margo.

Skeibiuose – 5 margus.

Karčempinigių moka 48 grašius.

Už viską reikėtų mokėti 3 kapas ir 24 grašius, bet šiais metais naujokas pono seniūno raštu buvo atleistas nuo mokesčio. Tačiau kadangi jo sklype ir darže, taip pat dvaro žemėje Augustinas Januševičius sėjo rugius ir vasaroju, jis turi mokėti 52 liet. grašius.

Kazimieras Adamaitis turi 1 sklypą.

Sklypas yra 21 rykštės dydžio.

Už bažnyčios – 2 1/4 margo.

Gerždiniuose – 1 1/2 margo.

Traidžiuose – 1 marga.

Pašalpoje – 1 marga.

Dvaro lauke – 1 marga.

Piliakalnyje – 5/6 margo.

Karčempinigių moka 48 grašius.

Už viską reikėtų mokėti 2 kapas ir 36 grašius, bet kadangi tik dabar naują marga perėmė už bažnyčios ir tik dabar suarė rugiams sėti, turi mokėti 2 kapas ir 12 grašių.

/229/ Mikalojus Januševičius turi 1 sklypą.

Sklypas yra 21 rykštės dydžio.

Už bažnyčios – 3/4 margo.

Gerždiniuose – 2/3 margo.

Traidžiuose – 1 1/3 margo.

Pašalpoje – 1/2 margo.

Dvaro lauke – 2 1/6 margo.

Skeibiuose – 2 2/3 margo.

Karčempinigių moka 48 grašius.

Už viską moka 2 kapas ir 1 grašį.

Augustinas Januševičius turi 1 sklypą.

Sklypas yra 19 1/2 rykštės dydžio.

Gerždiniuose – 1 1/3 margo.

Pašalpoje – 1 1/3 margo.

Dvaro lauke – 1 marga.

Skeibiuose – 2 2/3 margo.

Reikėtų mokėti 1 kapą, 19 grašių ir 4 pinigėlius, bet kaip padegėlis ir dėl to, kad yra vargeta, mokės tik pusę – 40 liet. grašių.

Naujokas Jurgis Strutis turi 1 laisvą sklypą.

Sklypas yra 19 1/2 rykštės dydžio.

Gerždiniuose – 3/4 margo.

/230/ Traidžiuose – 3/4 margo.

Pašalpoje – 1 2/3 margo.

Dvaro lauke – 1 1/2 margo.

Piliakalnyje – 5/6 margo.

Skeibiuose – 2 1/3 margo.

Karčempinigių moka 48 grašius.

Už viską reikėtų mokėti 2 kapas ir 30 grašių, bet pono seniūno raštu atleistas iki kitų metų, tačiau jo sklype sėjo bakalauras, kuris turi mokėti 19 ir 1/2 liet. grašių.

Martynas Mikutaitis turi 1 priimtinių sklypą.

Sklypas yra 19 1/2 rykštės dydžio.

Už bažnyčios – 2 $\frac{1}{6}$ margo.

Gerždiniuose – 1 $\frac{2}{3}$ margo.

Traidžiuose – $\frac{3}{4}$ margo.

Pašalpoje – $\frac{1}{3}$ margo.

Dvaro lauke – 1 margą.

Piliakalnyje – $\frac{5}{6}$ margo.

Skeibiuose – 2 $\frac{1}{2}$ margo.

Reikėtų mokėti – 1 kapą, 54 grašius ir 4 pinigėlius, bet trijose vietose (Skeibiuose, Pašalpoje ir Gerždiniuose) nesėjo ir pats kamaroje (įnamiu) kitur gyvena, tad už viską, ką sodino, turi mokėti 50 grašių.

/231/ Steponas Rimkaitis turi 1 sklypą.

Sklypas yra 18 $\frac{1}{2}$ rykštės dydžio.

Už bažnyčios – 2 $\frac{1}{3}$ margo.

Gerždiniuose – $\frac{2}{3}$ margo.

Traidžiuose – 1 $\frac{1}{9}$ margo.

Pašalpoje – 1 $\frac{1}{2}$ margo.

Dvaro lauke – 1 margą.

Piliakalnyje – $\frac{5}{6}$ margo.

Skeibiuose – 2 $\frac{1}{2}$ margo.

Karčempinigių moka 48 grašius.

Už viską moka 3 kapas ir 1 grašį.

Mikalojus Januševičius turi 1 priimtinių sklypą.

Sklypas yra 16 rykščių dydžio.

Pašalpoje – 1 margą.

Dvaro lauke – 1 margą.

Skeibiuose – 2 $\frac{1}{2}$ margo.

Už viską moka 1 kapą, 32 grašius ir 4 pinigėlius.

Kazimieras Tomašaitis turi 1 priimtinių sklypą.

Sklypas yra 16 rykščių dydžio.

Moka 16 grašių.

/232/ Visi miestiečiai už ganyklą moka 2 kapas ir 40 grašių.

Už pievos užsienį⁴, vadinamą Eglesiu, prieš tai, kai miestiečiai ir kiti ją šienavo bei naudojo, mokėjo 5 kapas ir 40 grašių, bet kadangi dabar joks miestietis nešienavo, išskyrus vaitą Liumpą ir Samuelį Giedraitį, kurie ir savo pievas tik iš dalies šienavo, todėl abu turi sumokėti po kapą. Priskaičiuota 2 kapos. O jeigu jie arba ir kiti miestiečiai norėtų daugiau šienauti, tuomet, atsižvelgę į tai, kad šis užsienis jau krūmais apaugo, ir nei dabar, nei vėliau nebūtų jokios naudos, leidžiame, jog Liumpa su Giedraičiu, tarp savęs tą užsienį pasidaliję, sumokėtų iš viso tris kapas ir dvylika grašių; atsidalijo visi ir turi mokėti.

⁴ *Užsienis* (lenk. *zaścianek*) – natūraliomis ribomis atskirtas žemės gabalas, likęs kaimo žemę išdalinus valakais.

Augustino Januševičiaus pievos pleištas, arba gabalas, už kurių prieš tai mokėta pusė kapos, dabar yra tuščias.

Stanevičiaus margai dvaro lauke, už kuriuos mokėta 32 grašiai, dabar yra tušti.

Turgaus muito (dabar jokių turgų mieste nebūna, išskyrus tas dienas, kai atveža druską parduoti) turi mokėti dvi kapas.

Iš viso iš Papilės miestelio už visus sklypus ir įvairius margus su viskuo gryną grašių šiais metais priskaičiuota 49 kapos, 43 grašiai ir 8 pinigėliai, tai būtų 124 auksinai, 9 grašiai ir 7 pinigėliai.

/233/ Be to, visi miestiečiai privalo duoti jautį arba vietoj jo dvylika kapų pinigais; prieš tai jie dar duodavo šešių gorčių⁵ statinaitę medaus, bet dabar, kai nuskurdo ir miestelis ištuštėjo, nuo medaus [prievolės] Jo malonybės valia yra laisvi.

/235/ Papilės valsčius Dumbrių kaimas

	Sėdimieji ⁶ valakai	Priimtiniai valakai
Ambraziejus Dumbrys	1/2	
Valentas Šušaitis	1/2	
Matiašas Siušaitis	1/2	
Kristupas Šukis	1/2	
Laurynas Kusaitis	1/3	
Juozapas Spungaitis, naujokas, apsigyveno šiais metais, įsigijęs 1/6 laisvo [valako]	1/6	
Juozapas Puntus Prekšys	1/4	
Lukas Pašakarnaitis	1/4	

Šiame kaime suskaičiuoti 2 5/6 sėdimųjų valakų, už kuriuos reikia mokėti duoklę. Atskirai laisvas naujoko 1/6 paimtas [valakas]. Ganyklų yra 7 valakai ir 20 margų, už kuriuos visas kaimas bendrai moka penkias kapas.

Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 22 kapos činšo.

Tryškių* kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Mykolas Liumpa	1/2	
Juozapas Rykšaitis	1/2	
Kristupas Juknaitis	1/2	
Grigas Matutaitis apsigyveno šiais metais, paėmė tuščią žemę. /236/ Jis, kaip naujokas, šiais metais pono seniūno atleistas nuo visų prievolių iki ateinančių 1663 metų.	1/6	1/6

Šiame kaime suskaičiuoti 1 1/2 sėdimųjų valakų, už kuriuos šiais metais reikia mokėti duoklę. Ganyklų yra 9 valakai ir 10 margų, už kuriuos visas kaimas moka 6 kapas. Tuščio [valako]

⁵ Gorčius (lenk. *garniec*) – LDK biralų ir skysčių tūrio saikas, lygus 5,6 l.

⁶ Sėdimieji valakai – nuo seno valstiečio dirbamas žemės sklypas.

* Inventoriuje parašyta Tryškiai, turi būti Tryškiai.

yra 1/6, kuriame naujokas gabalais sėjo vasarojų, ir šiais metais turi mokėti pusę kapos činšo.

Iš viso iš šio kaimo činšo priskaičiuota 15 kapų 30 grašių.

Jonaičių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Marekas Koveraitis	1/2	
Matiašas Koveraitis	1/2	
Laurynas Koveraitis	1/3	

Šiame kaime suskaičiuota 1 1/3 sėdimųjų valakų, už kuriuos reikia mokėti duoklę. Tuščių valakų yra 2 2/3. Kai kuriuose tuščiuose patys gyventojai įvairiose vietose truputį javų gabalais sėjo. Juos patikrinę, teisingai tokį činšą ir skyrėme.

Marekas Koveraitis už du tuščius užsėtus daržus turi mokėti tris auksinus, Matas Noralaitis už apleistus sklypus turi mokėti vieną liet. kapą.

/237/ Šiame kaime atskirai yra valakas blogos žemės, už kurį visi moka tris kapas.

Atskirai Leplaičiuose yra užsienis ganyklinio valako, kuriame ir pievas iš dalies šienauja. Tą valaką ankstesniais metais naudojo ponas šlėkta Verbickis ir mokėjo už jį 4 kapas. Kadangi jam sunku [išlaikyti] ir jis norėjo išsikelti, ponas seniūnas šiais metais jam leido nemokėti.

Atskirai Pavyslio užsienyje yra vienas valakas, už kurį, kai jis buvo naudojamas, visi mokėjo vieną auksiną; o dabar jis tuščias.

Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 15 kapų 12 grašių činšo.

Mickių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Adomas Andreikaitis	1/3	1/6
Venclovas Vasilkis užsienyje	1/3	

Priskaičiuota 2/3 sėdimųjų valako, už kurį mokama duoklė, ir 1/6 priimtinio valako, už kurį mokamas činšas.

Du tušti valakai, kuriuose kamininkai įvairiose vietose gabalais užsėjo. Tokį činšą privalo mokėti:

Matijašas Laucys už užsėtą tuščią daržą – pusę talerio, Jurgis Vibernaitis už užsėtą tuščią daržą – vieną auksiną, Adomas Šamotuitis už užsėtus apleistus sklypus – vieną kapą. Visas kaimas bendrai naudoja ganyklų ir pievų du valakus, už kuriuos atskirai turi mokėti dvi kapas.

Venclovas Vasilkis turi keturis margus, už kuriuos moka du auksinus. Andrius Liumpa Grigo Valentinaičio užsienyje turi keturis margus, už kuriuos moka trisdešimt liet. grašių.

Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 9 kapos činšo.

Griežių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Adomas Čiuteikis	2/3 1/6	
Mykolas Vibernis	1/3	1/6
Grigas Drolia	1/4	
Dovydas Laucius, naujai apsigyvenęs, gavo 1/3 sėdimą valaką, pono seniūno raštu iki 1665 metų atleistas nuo kitų prievolių, bet turi mokėti išduoti stacijas ir mokesčius.		
Jurgis Zaisas, naujai apsigyvenęs, gavo 1/6 sėdimą [valaką], už priimtą 1/6 [valaką] tokiu pačiu seniūno leidimu naudojasi iki 1665 metų.	1/6	1/6
Juozapas Jurgaitis, kampininkas.		1/6

Šiame kaime suskaičiuota 1 sėdimą valaką, 1/3 margo ir 1/12 rykštės, už kuriuos šiais metais reikia mokėti duoklę.

Priimtinių už činšo mokesčių yra 1/6, laisvo – 2/3 valako.

Tuščių valakų yra 9 3/4, kuriuose įvairūs [žmonės] įvairiose vietose gabalais užsėjo, todėl nurodytą činšą turi mokėti:

Adomas Čiuteikis už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti du auksinus.

Mykolas Vibernis už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti vieną kapą.

Grigas Drolia už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti pusę talerio.

Kampininkas Abraomas Lakštikaitis už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti pusę auksino.

/239/ Juozapas Jurgaitis už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti pusę talerio. Atskirai jis už šeštadalį priimtinių [valaką] turi mokėti kaip ir kiti aukščiau aprašytieji.

Kampininkas Grigas Valentinaitis už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti vieną auksiną.

Kampininkas Sebastijonas Venckaitis už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti pusę auksino.

Jurgis Zaisas už gabalą linais užsėtą apleistą žemę turi mokėti penkis lenkiškuosius grašius.

Kristupas Šukys iš Dumbrių už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti vieną auksiną.

Ambraziejus Puidukėlis už užsėtą tuščią daržą turi mokėti vieną auksiną.

Juozapas Židys už užsėtą tuščią daržą turi mokėti pusę auksino.

Ponas Stanislovas Chmielevskis, šlėkta, už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti du auksinus.

Adomas Čiuteikis su Lauciumi naudojo ir naudojami Urbonaičių užsieniui, už kurį abu turi mokėti pustrėčios kapos.

Už miško ir ganyklinius valakus, kurių yra 10 valakų ir 20 margų, visas kaimas turi mokėti vieną kapą ir dvidešimt liet. grašių.

Šukių užsienis, už kurį prieš tai mokėta kapa, yra tuščias.

Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 20 kapų činšo.

/240/ Rimšių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Jonas Tylenaitis	1/3	1/6
Andrejienė Rimšaitienė	1/3	1/6
Užkury Matiašas Gienelevičius	1/3	1/6
Tas pats tuščios [žemės], kurią prieš tai turėjo Chmielevskis, už priimtą šiais metais turi.		1/4
Petras Daukšaitis naujai apsigyveno šiais metais, valdo ketvirtadalį sėdimąjo [valako], užsėtų rugių neturėjo, tik vasarojaus. Činšo šiais metais, be duoklės ir kitų dvaro prievolių, turi mokėti kapą, o kitais metais turės mokėti činšą ir duoklę.	1/4	

Šiame kaime suskaičiuotas sėdimasis valakas, už kurį reikia mokėti duoklę. Priimtino činšinio valako – 3/4.

Tuščių valakų yra 10, kuriuose įvairiose vietose gabalais sėjo įvairūs [žmonės], todėl žemiau išvardintieji činšą turi mokėti:

Ponia Straupienė, šlėkta, už užsėtus apleistus įvairius sklypus turi mokėti tris kapas.

Stanislovas Ripšys iš Dumbrių už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti du auksinus.

Matiašas Genelevičius už užsėtą apleistą Latviškių sklypą turi mokėti vieną auksiną.

Jurgis Rupšaitis iš Tryškių už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti vieną auksiną.

/241/ Stasiulis Repšaitis iš Tryškių už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti pusę auksino.

Andrejienė Rimšaitienė už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti pusę talerio.

Jonas Tylenaitis už užsėtus apleistus įvairius sklypus turi mokėti tris auksinus.

Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 18 kapų ir 6 liet. grašiai činšo.

Traidžių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Laurynas Pilkutaitis naujai apsigyveno, valdo kaip sėdimąjį 1/4 [valako], o kaip priimtįjį irgi 1/4; kadangi tuščiuose sklypuose naujai statėsi, todėl pono seniūno raštu nuo prievolių atleistas iki 1665 metų.	1/4	1/4

Tuščios geresnės žemės yra 1 1/4 valako, kuris buvo gabalais apsėtas, todėl reikiamą činšą turi mokėti:

Petras Mikutaitis, miestietis, už tuščią užsėtą [sklypą] turi mokėti pusę talerio.

Matas Rimkaitis, miestietis, už tuščią užsėtą [sklypą] turi mokėti du auksinus.

Laurynas Pilkutaitis už gabalą vasarajumi užsėtų apleistų [sklypų] turi mokėti pusę auksino.

/242/ Ivanas Povilaitis už užsėto ketvirtį priimtinio valako turi mokėti pusantros kapos.

Jis kartu su Laurynu Pilkutaičiu naudojosi (šienavo) dviem valakais iš dalies blogos ariamos žemės, už kuriuos pagal seną paprotį turi mokėti vieną kapą.

Jis dėl savo skurdo iš pono seniūno gavo teisę turėti tuščią 1/4 [valako] atskirai. Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 4 kapos ir 6 liet. grašiai činšo.

Latvelių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Juozapas Baubluitis	1/2	
Stanislovas Augustaitis	1/2	

Šiame kaime suskaičiuotas sėdimasis valakas, už kurį reikia mokėti duoklę. Tuščių valakų yra 3, kurių keliuose gabaluose truputį sėjo, todėl nurodytą činšą turi mokėti:

Laurynas Pilkutaitis iš Traidžių už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti vieną kapą.

Andrius Liumpa su Juozapu Baublūčiu už užsėtus apleistus sklypus turi mokėti talerį.

Atskirai yra valakas pievų, kurias šienavo Juozas Baubluitis, todėl jis turi mokėti vieną kapą.

/243/ Be to (be kitų pievų tuščiuose sklypuose), yra dar 2 valakai, už kuriuos turi mokėti.

Prie šio kaimo yra šie užusieniai:

Stanevičių užusienis

Samuelis Giedraitis turi 2/3 valako ir 6 margus. Moka už viską, be duoklės ir kitų dvaro prievolių, 6 kapos gryo činšo.

Baublių užusienis

Ivanas Baubluitis turi 1/3 valako. Be duoklės ir kitų dvaro prievolių, gryo činšo moka keturias kapos.

Gedviliškių užusienis

Andrius Liumpa, vaitas, su Andriumi Vasiliu turi 2 valakus ir 26 margus, už kuriuos, be duoklės ir kitų dvaro prievolių, gryo činšo moka aštuonias kapos.

Iš viso iš šio kaimo ir visų užusienių šiais metais činšo priskaičiuota 27 kapos ir 12 grašių.

Kluikiškių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Grigas Vaitiekaitis, naujokas, sėdimosios turi 1/4 [valako], priimtinės irgi 1/4. Šiais metais laisvas nuo činšo.	1/4	1/4
Šiame kaime yra 1 1/2 tuščio valako, kur ponas Nieviarovskis, šlėkta, užsėjo vieną nedidelę lanką liniais ir grikiais, todėl jis turi mokėti vieną auksiną.		

Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 24 liet. grašiai.

Meizių užsienis

Šiame užsienyje yra 4 valakai ir 3 1/2 margo. Visą tą žemę turi Kazimieras Lipnickis su broliu naujoku, sėdimųjų yra 1/2 valako. Likę [valakai] yra priimtiniai. Abiems činšo priskaičiuota pusšėstos kapos, bet naujokas šiais metais nuo pusės činšo ir duoklės atleistas.

Iš viso iš šio užsienio mokėti priskaičiuota 2 kapos ir 45 grašiai, duoklės už 1/4 sėdimųjų valako.

Naujokas nuo duoklės už 1/4 valako atleistas.

Skabeikių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Jonas Liumpaitis	1/4	1/4
Grigas Vaitekaitis iš Klukiškių činšą moka su Jokūbu Gudelaičiu.		1/2
Povilas Bielskis, naujai apsigyvenęs, kaip sėdimąjį gavo 1/6 [valako], todėl kaip naujokas iki 1664 metų nuo prievolių atleistas.		

Šiame kaime suskaičiuota sėdimųjų valakų duoklei 1/4, priimtinių – 3/4 valako, už kurių reikia mokėti činšą. Tuščių yra 9 valakai ir 5/6 margo. Už tuos valakus, kurių gabalai buvo apsėti, nurodytą činšą šiais metais turi mokėti:

Jonas Liumpaitis už užsėtą tuščią [sklypą] turi mokėti pusę talerio.

Povilas Bielskis už užsėtą tuščią [sklypą] turi mokėti du auksinus.

/245/ Jokūbas Gudelaitis už užsėtą gabalą tuščiuose [sklypuose] (kurių 1/6 sėdimųjų [valako] praeitais metais priėmė ir rugiams suarė) šiais metais turi mokėti pusę talerio.

Tomašas Pažardis, miestietis, už užsėtus tuščius [sklypus] turi mokėti pusę talerio.

Petras Mikutaitis, miestietis, už linais užsėtą gabalą turi mokėti 10 liet. grašių.

Mykolas Jurgaitis, miestietis, už užsėtus tuščius [sklypus] turi mokėti vieną auksiną.

Už pievos užsienį, kurią Liumpa šienavo, jis turi mokėti tris auksinus.

Atskirai šiame kaime yra 5 valakai labai blogos žemės, kuri yra tuščia.

Iš viso iš šio kaimo činšo priskaičiuota 10 kapų ir 22 liet. grašiai.

Šilausių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Motiejus Šliauteraitis	1/3	
Vaitiekus Riminaitis, naujokas, turi 1/6 sėdimųjų [valako], priimtinių irgi 1/6. Pono seniūno kvitu atleistas nuo prievolių iki 1664 metų.		

Šiame kaime duoklei suskaičiuota $1/3$ sėdimajo valako ir $9 \frac{1}{3}$ tuščio valako, bet kur gabalais užsėta, nurodytą činšą turės mokėti:

Ponas Nieviardovskis, šlėkta, kuris penkiuose skirtinguose labai gerai patreštuose tuščiuose, savo valia pasirinktuose, sklypuose /246/ suaręs žemę ir sumaišęs įvairių grūdų, užsėjo daugiau negu valaką, pagal teisybę už tuos visus tuščius [sklypus] turi mokėti šešias kapas.

Motiejus Šliauteraitis už gabalą užsėto tuščio [sklypo] turi mokėti šešiolika liet. grašių.

Vaitiekus Riminaitis už užsėtus tuščius [sklypus] turi mokėti pusę kapos.

Kristupas Urbonaitis už užsėtą daržą tuščiuose [sklypuose] turi mokėti šešiolika liet. grašių.

Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 9 kapos ir 2 liet. grašiai činšo.

Vienrunkių kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Venclovas Sodaitis	2/3	
Kristupas Sodaitis	2/3	
Marekas Bernotaitis, naujokas, gavo $1/6$ sėdimajo [valako] ir atleistas nuo prievolių iki 1664 metų.		

Šiame kaime duoklei suskaičiuota $1 \frac{1}{3}$ sėdimajo valako. Tuščių yra $2 \frac{2}{3}$, bet tie, kurie, patys po truputį gabalais užsėjo, turi mokėti nurodytą činšą:

Venclovas Sodaitis už užsėtus tuščius [sklypus] turi mokėti tris auksinus.

Kristupas Sodaitis už užsėtus tuščius [sklypus] turi mokėti du auksinus.

Marekas Bernotaitis už užsėtus tuščius [sklypus] turi mokėti pusę talerio.

Atskirai už užsienio aštuonis margus geros ariamos žemės, kurią turi Kristupas Sodaitis, reikia mokėti dvi kapas.

/247/ Atskirai prie to kaimo yra 14 ganyklinių ir miško valakų, už kuriuos anksčiau, kai kaimas buvo pilnas, mokėjo daugiau, bet dabar Sodaičiai moka tik dvi kapas.

Iš viso iš šio kaimo priskaičiuota 14 kapų ir 36 grašiai činšo.

Pragalvojų kaimas

	Sėdimieji valakai	Priimtiniai valakai
Andrius Labutis	1/4	
Jonas Baltutaitis	1/6	1/6
Tomašas Gendvilaitis	1/6	1/6

Šiame kaime duoklei suskaičiuota $1/2$ ir $1/12$ sėdimajo valako. Priimtinių – $1/3$ valako, už kurį reikia mokėti činšą. Tuščių valakų yra 4 ir $1/12$, už kuriuos, kas po truputį užsėjo, nurodytą činšą turi mokėti:

Tomašas Gendvilaitis už užsėtus tuščius [sklypus] turi mokėti tris auksinus.

Straipsnis „Versmės“ leidykloje gautas 2005 10 10, spaudai parengtas 2006 11 20.
Straipsnis spausdintas „Lietuvos valsčių“ monografijoje „Papilė“ II, III dalys,
Vilnius, *Versmė*, 2006, p. 446–463 (vyriausioji redaktorė sudarytoja Vida
Girininkienė).

Straipsnis interneto svetainėje www.llt.lt skelbiamas nuo 2007 09 06.